

PROTAKOS

KULTŪRININKŲ GILDIJA

Ištirpusi bibliotekinio darbo mene

Dalia SAVICKAITĖ

Ištirpau abstrakcijos mene

Ištirpau abstrakcijos mene
Ir suprasti to, kas vyksta neįstengiau –
Kas ir kaip, kodėl patiko
Man tame,
Ką Vasilijus Kandinskis
Piešti bandė.
Jis ir pats kalbėjo apie tai,
Kad abstrakcija
Daugiau negu natūra.
Nėr minčių, kurias galėčiau išsakyti,
Ką jaučiu, kas jo paveiksle tūno.

Tai nepublikuotos Audronės Berezauskienės eilės. Kai jas perskaičiau, nejučia pagalvojau apie šventes, kurios reprezentuoja rajoną. Kaip jos „pasidaro“? Kas tampa pirminiais jų ruošimo šaltiniais? Kodėl anykštėnų šventės tokios laukiamos ne tik rajone, bet ir visoje šalyje? Kodėl jos sutraukia tiek daug kraštiečių ir intelektualų? Esmė labai paprasta – pirminiai šaltiniai. Kaip jie „pasidaro“? Juos sukaukia bibliotekininkai savo darbuose, leidiniuose, elektroniniuose puslapiuose... Anykščiams labai pasisekė, kad turi tokią jau 43 darbo metus bibliotekoje skaičiuojančią Audronę Berezauskienę, kuri dabar jau vadinama Krašto dokumentų ir kraštotyros skyriaus vedėja Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešojoje bibliotekoje.

Kaip tampama bibliotekininke

Aistra seniesiems dokumentams joje gimė ne pastarosiomis dienomis. Dar studijuodama Rokiškio kultūros mokykloje ji 1976 m. apgynė kraštotyrinį darbą, gavo prizą ir į Vilniaus universitetą jo atsiimti skrido malūnsparniu. Bet ir tai ne svarbiausia: jaunas žmogus pelnė pripažinimą kolegų ir profesionalų tarpe jį perskaičiusi garsiai prieš skaitlingą auditoriją. 2001 m. Respublikinio bibliotekinių konkursų laureatė, apdovanota specialiąja bibliofilo Vidmanto Staniulio premija. Prizai už konkrečius dar-

bus tuo nesibaigė. Bet kaip mergaitė, kuri sako, kad kraštotyra ir jos darbas, ir hobis, tapo bibliotekininke? Kadangi Audronė 1958 m. liepos 18 d. buvo gimusi Onuškio (Rokiškio r.) miestelyje (5 km iki Latvijos) tai ir lankė šio miestelio aštuonmetę mokyklą. Mokykla buvo šalia namų. Per pertraukas pareidavo pavalgyti ir labai smagiai leisdavo laiką mokyklos kieme po pamokų. Tai buvo žaidimų ir sporto aikštelė, kur rinkdavosi visi Onuškio miestelio vaikai. Mokėsi labai gerai ir mokyklą baigė vienais penketais. Bibliotekininko darbu žavėjosi nuo vaikystės, o bibliotekininke jautėsi dar

būdamą mokine. Onuškio miestelio bibliotekos vedėjas Bronius Šeškauskas leisdavo mokiniams patiems į formuliarą užsirašyti išsiritas knygas. Jis išeidamas į parduotuvę net palikdavo nerakintas bibliotekos duris, o ant jų pakabindavo raštelį „Knygas užsirašykite patys“. Tai jai labai patiko. Dažnai tuomet ir galvodavo, kad bibliotekinio darbo esmė – išduoti knygas, o gražintas sudėti į lentyną... Vaikišką supratimą išsklaidė po aštuonmetės pasirinkta Kultūros mokykla (dabar kolegija), nors labai norėjo studijuoti universitete, bet mamai 1976 m. išlaikyti dvi studentes būtų buvę per sunku (augo trijų vaikų šeimoje), o tais pat metais mirė ir brolis, ir tėtis... Metus dirbo Rokiškio bibliotekos jaunimo skyriuje. Bandymą stoti į universitetą pakartojo 1977 m., bet į dieninį skyrių nepateko, nes jau buvo ne valstietė ir pridėdama vieno balo neteko... Įstojusi į neakivaizdinį mokymąsi išvyko gyventi pas seserį į Anykščius. 2008 m., neišsigandusi artėjančio 50-čio, studijavo Vilniaus universitete Komunikacijos fakultete bibliotekinių informacijos programą ir jai suteiktas komunikacijos ir informacijos bakalauro kvalifikacinis laipsnis. Ji nuolat tobulinasi kvalifikacijos kėlimo kursuose. A. Berezauskienė sako: „Knyga man yra tarsi gyvas organizmas. Niekada nenuobodžiausi, jei būsi knygų apsuptyje. Savo namuose norėčiau įkurti knygų prieglaudą. Gal skamba ir ne kaip, bet tyrinėjama asmenines bibliotekas susidūriau su faktu, kad knygos metamos į konteinerius, kaip beverčiai daiktai. Esu jau priglaudusi ne vieną dešimtį knygų, pasmerktų sunaikinimui. Man kiekviena knyga turi savo gyvavimo istoriją, o jeigu dar joje yra radinių, marginalijų, kito savininko įrašų, kaip pasidaro smalsu ją vartyti, skaityti, tyrinėti...“

Darbas Anykščiuose

Studijuodama neakivaizdžiai pradėjo dirbti Anykščių bibliotekoje, o kadangi studijavo – sparčiai

Su kultūros ministru Mindaugu Kvietkausku, 2019

kilo karjeros laiptais, tapo Metodikos skyriaus redaktore, o paskiau direktorės pavaduotoja. 1985–1988 m. – šios bibliotekos Bibliografijos ir kraštotyros skyriaus vyriausiąja bibliografe, 1989–1993 m. – Bibliografijos ir informacijos skyriaus vedėja. 1994–2016 m. A. Berezauskienė dirbo Anykščių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos (nuo 2007 m. – Liudvikos ir Stanislovo Didžiulių viešosios bibliotekos) Kraštotyros ir leidybos skyriaus vedėja. Po šio skyriaus pertvarkymo nuo 2016 m. balandžio ji yra Krašto dokumentų ir kraštotyros skyriaus vedėja.

Štai toks kelias iki šandieninės brandos. Ir nereikia galvoti, kad nebuvo pagundų... Dar Rokiškyje dirbdama pramoginius šoko su tuomet ten režisūrą studijavusiu Nacionalinio teatro aktoriumi Mindaugu Capu, kažin kaip būtų buvę, jei kambario Anykščiuose nuomotoja močiutė Veronika Lesnikauskienė nebūtų „atrinkinėjusi“ tinkamus kavalierius, o jau vėliau žymūs verslininkai ir biudžetininkai vilioję į savo įstaigas. Tik dabar ji visiškai įsisąmonino garbaus mokslo vyro šviesaus atminimo profesoriaus Antano Tylos žodžius: „Audrone, nemeski kelio dėl takelio, esi savame kelyje.“ Kai dabar pagalvoja, tai – aukščiausias darbo įvertinimas, nors jų būta vi-

sokių iš visokiausių institucijų. Bene labiausiai įsiminė „Už indėlių į Lietuvos bibliotekininkystės raidą“ bibliotekinės veiklos 35-erių metų proga gauta Lietuvos Respublikos Ministro Pirmininko A. Butkevičiaus padėka (2013 m.). Anykščių L. ir S. Didžiulių viešosios bibliotekos 80-mečio proga ji apdovanota Lietuvos Respublikos kultūros ministrės (L. Ruokytės-Jonsson) ir Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos padėka (2017 m.). „Už taurų darbą, tyrinėjant tautos kultūros paveldą“ – Lietuvos kraštotyros draugijos padėka (2018 m.). Kokie svarbūs bebūtų vadovų pastebėjimai, kritiškiausi yra kolegų, kurie supranta kaip sunkiai „pasidaro“ darbai. Todėl 2019 m. tapimas Panevėžio apskrities G. Petkevičaitės-Bitės viešosios bibliotekos nominacijos „Ad astra“ laureate tapo itin džiaugsmingas. Jai skirta Lietuvos Respublikos kultūros ministerijos premija „Už bibliotekinių informacijos mokslinius tyrinėjimus bei praktinę veiklą bibliotekoje“. Dabar skaitant Audronės tekstus specialiojoje literatūroje – nors ji rašo labai didelei grupei leidinių – pajunti akademinio požiūrio į tekstą stilių. Ypač daug jos dėmesio susilaukia kraštotyrinio darbo metodikos apžvalgos, bibliotekai

nukelta į 6 psl.

Audronė Berezauskienė prie asmeninių bibliotekų Krašto dokumentų skyriuje

Ištirpusi bibliotekinio darbo mene

atkelta iš 5 psl.

dovanotų asmeninių bibliotekų, įrašų, esančių tuose leidiniuose, analizė, dovanojimo ir dedikavimo įrašų apžvalga. Pati A. Berezauskienė sako, kad „... kiekvienam žmogui yra malonu sulaukti padėkos žodžių, kaip ir gero darbo įvertinimo. Dirbu tikrai ne dėl apdovanojimų, o darbas bibliotekoje, ypač kraštotyros veikla, yra mano hobis. Šis apdovanojimas man dar kartą patvirtina, kad buvau ir esu teisingame profesiniame kelyje. Nenorėčiau

Račkaitį sudarytoja); 2011 m. Alekso Navicko knygos „Metai – tartum viena diena“ redaktorė; 2015 m. Lino Bitvinsko knygos „Vaikiškas parkas“ leidybos projekto vadovė; 2016 m. – „Anykščių kraštotyrininkai: biobibliografinis žodynas. Pirmoji dalis. Biografijos“ (sudarytoja kartu su Osvaldu Janoniu, įžanginio teksto autorė ir viena iš rengėjų); 2018 m. – „Anykščių kraštotyrininkai: biobibliografinis žodynas. Antroji dalis. Bibliografinė medžiaga (1889–2017)“ (viena iš sudarytojų).

Teko būti šios knygos pristatyme. Buvo labai malonu suprasti, kad kiekvienas, atėjęs į renginį – savas, pažįstamas, kad kiekvienu pasidžiaugta, kiekvienam padėkota.

Audronė pati unikali. Nuolat elegantiška, spinduliuojanti džiaugsmu, užsidegimu, energija ir, reik manyt, reikli, nes jos vadovaujamas skyrius daug pasiekia. Svečių kampelyje nuolat prieglobstį randa atvykę kraštiečiai, iš ten pas tolimesnius skrenda laiška į platųjį pasaulį. Nenuilstanti bibliotekinė netoleruoja vienadienių, neatsakingų elektroninių projektų, kurie baigiasi jo vykdytojams atsiėmus užmokestį. Bibliotekos darbas – kaupti ir pateikti žinias. A. Berezauskienė įgyvendino gausybę projektų, pildo krašto enciklopedijos internetinį puslapį www.grazitumano.lt. Įdomu tai, kad jame rasime ir čia esančius ir pačiais įvairiausiais saitais su Anykščių kraštu susietus. Vargiai kas žino, kad anksčiau ar vėliau ten vietą atras garbusis mielagėniškis klebonas M. Savickas iš Anykščių karšto, kad Onutė Drobelenė dirba Aplinkos ministerijoje, o dabar save vadina vilniete ir kiti. Malonu, kad jame puičiuojasi a. a. įžymioji tvėrenė (Ignalinos r.) LR KM skyriaus vedėja I. Seliukaitė, ten mokytojavusi pora metų, kad žymiojo mokslininko B. Šablevičiaus (dabar Ignalinos r.) tremtinių vaiko vaikystė ir jaunystės metai prabėgo Anykščių krašte. Bronius Šablevičius apie Audronę sako, kad tai moteris, kuriai nesuprasti kiek – ar 17, ar 60... kad nerealu, jog ji iki šiol tiki žmonėmis ir gėrio pergale, kad gal jėgų savo optimizmui ieško iki pat šalčių besimaudydama upėje... O gal jos stiprybė tame, kad negali pakęsti grubumo ir melo, kad pati nemeluoja ir nežaidžia dvigubų žaidimų, o gal nuo vaikystės įsiminti motinos žodžiai „Jei tau meta akmenį, tu jam ištiesk duonos riekę“ yra jos stiprybės, jaunystės ir optimizmo šaltinis? B. Šablevičius ką tik grįžo iš Anykščių miesto šventės, kur buvo labai pagerbtas, kaip randas ką gero apie gimtą kraštą parašyti, kaip kraštiecis, kraštotyrininkas. Jis tas, kurio knygos ir įvairūs darbai randa vietos jos vadovaujamo skyriaus fonde. Nors Audronė tądien dejavo, kad visi kraštiečiai plačiai išsibarstę po pasaulį, kad juos „apskambinti“

kasmet darosi vis sunkiau, bet kraštotyrininkų sambūryje puikavosi ir krašto bajorija, ir daugybė žvaigždžių iš visos Lietuvos. Tuoj po šventės ji vėl jaunatviškai energingai planavo naujus darbus, kuriuose „susirinks“ krašto tautodailininkai ir kita. Anykščių krašto žmonių daug. Daugelis jų ir iš pramogų pasaulio. Būtent tokie žmonės, rašytojai, bajorija ir ten namus turintys naujai atsikėlę kuria krašto šlovę. Kiek garsus bebūtų Arklių muziejus, Siaurukas ar Lajų takas – jie niekad netaps traukiantys lankytojus, jei ten nebus patraukliai ir išmaniai šiuos objektus aptarnaujančių žmonių, kurie vėlgi tampa krašto enciklopedijos personažais, kurie informaciją savo pasakojimams renka bibliotekoje.

Audronės universalumas

Audronė Berezauskienė ne iš dyko buvimo apkrauna save darbais. Pati pagarsėjo savo kraštotyros darbais. Ji paruošė kraštotyros darbus „Anykščių rajono literatai“ (1995 m.), „Medyje surasti bruožai“ (apie tautodailininką Liudą Tarabildą, 1995 m.), „Menininko ir gamtos išmonė“ (apie tautodailininką Zenoną Valuntą, 1999 m.) ir kt. Jos išpareigojimų ir įpareigojimų kraityje ir gausybė visuomeninių darbų. Ji yra Lietuvos kraštotyros draugijos narė, 2001–2012 m. buvo Lietuvos kraštotyros draugijos Anykščių skyriaus valdybos narė, sekretorė. Nuo 2011 m. ji yra Lietuvos kraštotyros draugijos valdybos narė, dažnai padedanti jos pirmininkui Libertui Klimkai, nuo 2012 m. – Anykščių Teresės Mikeliūnaitės kraštotyros draugijos valdybos narė, valdybos pirmininko pavaduotoja.

Ji buvo Anykščių moterų centro „Ievos namai“ iniciatyvinės grupės narė. Lietuvos Atgimimo laikotarpiu 1989–1990 m. – Anykščių centrinės bibliotekos Lietuvos Sąjūdžio rėmimo grupės pirmininkė, Sąjūdžio I konferencijos (1989 m. gegužės 21 d.) delegatė, viena iš Lietuvos bibliotekininkų draugijos Anykščių skyriaus steigimo iniciatorių, 1989–1997 m. – pirmoji šio skyriaus pirmininkė. Jos iniciatyva šiame skyriuje 1995 m. buvo įkurtas ir iki šiol veikia Anykščių senjorų bibliotekininkų klubas, nuo 2009 m. – klubas „Laikas“. Nuo 2019 m. ji yra Anykščių rajono Kultūros tarybos narė. Pa-

geidaujantiems informacijos apie kraštotyrinio darbo metodiką ji veda mokymus, seminarus, kur pateikiami praktiniai pavyzdžiai labai padeda ne tik bibliotekų, bet ir daugelio kitų organizacijų veikloje. Žinojimas daro ją universalia, žinios siejasi ir atsiranda abstraktus supratimas apie kraštą, jį veikusius veiksnius.

O juk yra ir asmeninis gyvenimas, kuriam visad teikia pirmenybę. Su vyru Kaziu užaugino sūnus Deividą ir Martyną.

O jūs kada nors matėte šią moterį? Per visokias ceremonijas ji kukliai, inteligentiškai glaudžiasi šone, užproginės, tautiškai puošnios jos dovanos dažnai dingsta ji pati... Ta smulkutė, neaukšta moteris tikra skruzdėlė, kuri už save nežinau kiek kartų didesnę naštą pakelia, ir tampa pamatu visam tauriam, žmogų pagerbiančiam rajono gyvenimui.

Baigiant norisi pacituoti A. Berezauskienę: „Manau, šiuos žodžius galima pritaikyti ir šiam laikmečiui. Bibliotekose stovi lentynos knygų. Daugybė knygų. Visiems jos reikalingos: ir žmonėms su diplomais, ir tiems, kurie dar mokosi mokyklose, kolegijose ar universitetuose, ir tiems, kurie bendruomenės labui dirba naudingą, nors ir kuklų, nesudėtingą darbą, ir tiems, kurie siekia žinių darbe su naujomis technologijomis. Taigi, knygose sukauptos žinios, mintys, jausmai pasiekia skaitytojus, padeda jiems gyventi, dirbti, tobulėti. Kompiuteriai, internetas iš esmės pakeitė žmonių darbo, gyvenimo ir bendravimo būdą. Bibliotekų dėka gausus informacijos kiekis tampa prieinamas naujais, įvairiais formatais ir gali būti pateiktas nepriklausomai nuo vietos ir laiko, bei pritaikomas pagal atskirų asmenų poreikius ir reikalavimus.“ Bibliotekininko darbas itin konkretus, bet, kaip ir V. Kandinskio tapyba, žavi savo panaudojimu abstraktiems, gilia prasme turintiems dalykams ir sukuria tiek intelektualų sambūrį, tiek inteligentišką, intelektualią ir elegantišką šventę. Kodėl juntame Anykščių krašto žavesį – sunku nuskaidyti, bet jei pradės vardinti A. Berezauskienę, užtruksime ilgai...

Projektą remia

SPAUDOS,
RADIJO IR
TELEVIZIJOS
RĖMIMO
FONDAS

Slovakijos Tatruse, prie kriokliu

prisiimti visų nuopelnų sau, nes be šalia manęs dirbančių žmonių nebūčiau padariusi to, ką padariau ir, žinoma, dar planuoju padaryti. Kai yra gera komanda, yra ir geri darbo rezultatai. Esu dėkinga kolegėms Ligitai Matulienei, Birutei Ventraitienei, ir Juditai Skačkauskieniui.“

Be gausybės straipsnių A. Berezauskienė yra sudariusi, redaktoriavusi 1996 m. leidžiant „Marčiupys“ (Anykščių rajono savivaldybės viešosios bibliotekos literatų klubo „Marčiupys“ „Bočių“ sekcijos narių kūrybos rinktinė); 2004 m. – „Anykščių krašto knygnešiai ir daraktoriai“ (straipsnių rinkinio sudarytoja); 2006 m. – „Prisiminimai apie Kazį Inčiūrą“ (straipsnių rinkinio sudarytoja); 2007 m. – „Anykščių biblioteka istorijos vingiuose: 1937–2007“ (straipsnių rinkinio sudarytoja); 2008 m. – jubiliejinis leidinys „Kraštotyros veiklos puslapiai 1958–2008“ (rinkinio sudarytoja); 2010 m. – „Anykščių dvasios saugotojai“ (biografinės publicistikos rinkinio apie Mildą Telksnytę ir Vygandą

Teke nemažai bendrauti su Audrone, kuomet ji leidybai ruošė biobibliografinio leidinio abi dalis. Ši knyga atėmė iš jos itin daug jėgų, nes paruošti viso rajono kraštotyrinių darbų autorių biografijas ir jų darbų bibliografiją – itin sudėtingas uždavinys, juolab kad ir leidybai pinigų aukotojų teko ieškoti vos ne su žiburiu, nors tai ir itin reikšmingas, bet brangus malonumas. Jau vien juo remiantis gali atrasti ką šiame krašte pagerbti apdovanojimai, ant kokių kapų per reprezentacines šventes padėti gėlių, kokius kraštotyros darbus skaityti ruošiant vieną ar kitą scenarijų šventei. Jau nekalbant apie tai, kad toks leidinys yra itin didelis stimulas veikti renkantiems ir užrašantiems gimtajame viensėdyje, šeimoje ar krašte surinktą medžiagą. Užrašinėjantis žmogus yra pamatytas, išgirstas, pagerbtas. Taip kiekvieno Anykščių kampelio tradicijos ir papročiai tampa vieši ir sutraukia daug vietinių bei jų gimnainčių – svečių, kraštiečių, kurių artimųjų čia jau nelikę ir naujai atsikėlusiu gyventi, kurie mokosi čia pritaipi.